

TRABZON VİLAYET-İ CELİLELERİ HUZUR-I SAMİSİNE*

Maruzat-ı bende-gânemizdir.**

Hulasa: Sürmene ahâlisinin feryadına dairdir.

Asayiş-i kazanın fevkalade muhtell bulunduğu gasb ve gârât, katli nüfus, ihrâk-ı büyü ve mesâkin, dağa adam kaldırmak gibi cinayât-ı azîmenin müthiş bir surette bütün şiddetiyle hüküm-fermâ olduğu bir sırada fukarâ-yı ahâli ve erbâb-ı namusun kan ağladığı bir zamanda mahza zât-ı âli-i vilayet-penâhileri kazamıza olan merhamet ve şefkat-i sâmilere eseri olan kaimmakamlık vekaletine tayin ve i'zam kılınan Abbas Bey'in tam manasıyla azim bir fedâkarlık itlakına sezâ olan fevkalade bir gayretle ifâ-yı vazifeyi ibtidârî ve hükümetin gözü önünde eşya ve hamulesi yağma ve onüç nefer mangayla katl ve ihrâk edilmiş motorun faillerini meydana çıkarmak için tabir-i sahih ve marufuyla yılanı tam başından tutmak suretiyle olan isabet fikr u nazarı derhal asayiş-i kazayı iade etmiş ve mîr-i mumaileyhin kazamıza vürudundan beri vukuatın arkası kesilmesiyle de bu hâl-i müsbet bulunmuştur. İşbu icraat-ı musibe, erbâb-ı namustan olup kendi kâr u kesbiyle meşgul olan ahâli-i masumenin inşirâz-ı mucibe ve icraat ve haysiyet-i hükümetin kesb-i kuvvet eylemesinden menfaatleri haleldâr olan İsmailçebioğlu Hacı Osman Efendi'nin şikâyet ve iftiraâtını müstevcib olmuştur.

İşbu şikâyet üzerine kazamıza teşrif eylemiş olan mülkiye ve adliye müfettişlerinin huzuruna karyelerden ücret ve tehdit ile toplamış olduğu zavallı köylü halkı çıkararak Abbas Bey'den şikâyet ettirmiş ve her zaman maksatları olduğu veçhile kurmuş olduğu dolaba ihtiyâlî tekrar tedvir eylemek istemiştir. Lakin öyle zannederiz ki, bu defaki tezvîrâtı müfettişlerce de anlaşılmiştir.

* Trabzon'un Sürmene ilçesinden İsmailçebioğlu Hacı Osman Efendi'nin ilçe halkı üzerindeki tahakkümünden şikâyeti ihtiva eden belge Veysel Usta özel arşivindedir. Belgede tarih yeralmamasına rağmen içerikte kaymakam (Abanozzade) Selahattin Bey'den bahsedilmesi 1919 yılına ait olduğunu göstermektedir.

** Latin harflerine aktaran Veysel Usta. KTÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü Öğr. Gör. TRABZON. veyselusta61@gmail.com ORCID: 0000-0002-3697-7759

Ahalinin inim inim inlediği bir zamanda elele verdiği sabık kaymakam vekili Selahattin Bey'in asâletinin temini zımmında makâmât-ı âliyye çektiirdiği telgrafnâmeler dahi Hacı Osman'ın ne zihniyette, ne vaziyette bir adam olduğunu ra'na göstermektedir. Ağalardan ma'dud Hacı Osman denilen bu adamın kazaca iki paralık şahsi bir ehemmiyeti yoktur. Bu adama, layık olmadığı kıymeti verdiren kendilerine yağ, yoğurt ve peynir gibi hedâyâ ve behaya giden Trabzon'un eşrafıdır. Trabzon'un eşrafı ve memleketimize daima mazarrat irâs ettikleri cihetle bizim tabirimizce üsera-yı vilayet rüesâ-yı nâmusiyesinin zihnini işgal ve iğfal ve İsmailçebioğullarını birkaç bin tüfekliye sahip göstererek her şeyin bunların elinde olduğunu ve güya taleplerine mümaşaât edilmezse hükümete büyük bir gâile çıkarmaya muktedir olduklarını sarf-ı evham ve hayâlâta müsteniden işaa ve kendilerine menkul kerâmâta inanarak ekâbir-i memurîni de bu suretle izafe eyleyerek idare-i maslahat politikasıyla Hacı Osman'ın her dediğini tervic ettirdikleri hadd-i hezaran teessüflerle görülmektedir.

Bundan makaddem Jandarma Tabur Kumandanı Veli Bey, otuz kırk nefer jandarma ile berâ-yı ıslahat kazamıza gönderilmişti. Öyle bir ıslahat yaptı ki, bugün pek garip olarak büyük bir mevkide görülen Hacı Osman o zaman pek küçülmüştü ve ber mutad şikayet eylemek için Trabzon'u dar bulmuştu.

Halbuki o mevhum tüfenklilerden hiçbir eser görülmedi. Daima hükümetten ahz-ı kuvvet ederek ve kuvve-i hükümeti isti'mal ettirerek tagallübünü ol suretle idameye muvaffak olan Hacı Osman hükümet kapılarından kovulduğu ve diğer ahâli ile muamele-i müsaviyeye tabi tutulduğu zaman derhal asayiş-i kaza avdet etti. Hacı Osman şikayete başlarsa, biliniz ki asayiş-i kaza yolundadır. Vali beyin ıslahatı da bir saik ve bittabi hoşuna gitmediği için Trabzon eşrafının iltiması ile vali-i sabık-ı vezâif Süleyman Necmi Bey tarafından o icraat da akim bırakırıldı. Bu defa Abbas Bey'den bir ümidimiz vardı ve kemâl-i ciddiyetle işe başlaması ümidlerimizi takviye ediyordu. Lakin kazamıza teşrif buyuran vali vekili Defterdar Beyefendi hazretlerinin herhalde yine Trabzon telakkıyatıyla hareket buyurarak vapurdan çıkar çıkmaz derhal Hacı Osman Efendi'yi oğlu ile beraber davet eylemesi, diğer ahaliden hiçbir şeyler sorulmaması ve Abbas Bey'e idaresizlik gibi bir takım şeyler isnadı herhalde yine Hacı Osman'la bu defa da maksûdı olan icraat-ı hükümeti akim bırakmaya muvaffak olacağını işrâb ediyor ki zalimin hakka galebesini yine görmek bedbahtlığına maruz kalan ahali-i ma'sume teessür ve heyecan içerisinde bulunuyor. Bir takım iftiralarla namuslu memurların kaldırılması, şevk ve heveslerinin inkısârı artık gösteriyor ki, Trabzonlular bu kazayı Hacı Osman'ın bâzîçesi haline koymaya teşebbüs eylemişlerdir. Eğer hükümet de bu fikirde ise icraat ve ıslahat ve takib-i eşkıyadan sarf-ı nazar olunacak ve Abbas Bey buradan kaldırılacak ise başka kaymakam gönderip de o gelecek

zavallı da beyhude yere izâc ve ızrâr edilmesin. Kaymakamlık Hacı Osman Efendi'ye tevdi edilsin. Çünkü ona tabiiyet etmeyen kaymakamlar şu hallere nazaran memuriyetlerinde bâki kalamayacaklardır. Ahâli-i ma'sume dahi o zaman elbette başlarına bir çare ararlar.

İstibdâd-ı idareyi tervec etmek hevesinde bulunan hükümdarların bile taç ve tahtları devrildiği böyle bir zamanda bir kazayı hiçbir kıymeti hâiz olmayan şahs-ı vahidin bir tagallüb ve tahakküme terk etmek hükümet-i idare ile kâbil-i telif olmayacağı nezd-i sâmi-i cenâb-ı vilayet-penâhilerince de müsellemler olacağı tabii olacağından dekâik-i idareye vukuf-ı devletleri ile müşar ü bil-benân ve tecrübe-dîde, kâr-azmude ricâli devlet-i aliyyeden ma'dud oldukları müsellemler-i enâm olan zât-âli-i vilayet-penâhilerinden kazamız hakkında şumullü bir nazar-ı merhamet atf buyurulmasını istihâm ediyoruz. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i menlehülemrindir.

Kulaçzade Ahmet

Mehmed Kaptanzade Ahmet

Sürmene'de mukim Yazıroğullarından

Hacıyakupoğlu Ali

